

32. STRAUJA, STRAUJA UPE TEK

A VARIANTU GRUPA

Melodija K 1895, 5711

Teksts K 1895, 5711; Z/K 1960, 214

Mēreni

Strauja, strauja u-pe te-cēj', Strauja, strauja u-pe te-cēj'

Gar bā-li-ņa namdurvī-mi, Gar bā-li-ņa namdurvīm.

Cau-ri viļ-ņiem a-ši, kna-ši, Lai ne-grimstam di-be-nā!

1. Strauja, strauja upe tecēj'
Gar bāliņa namdurvīmi.

Piedziedājums.

Cauri viļņiem aši, knaši,
Lai negrimstam dibenā!

2. Nedrīkstēju pāri jāti —
Baidās manis kumeliņis.

Piedziedājums.

3. Jāj, bāliņi, droši pāri,
Nesliks tavīs kumeliņīs.

Piedziedājums.

- [4.] Apakšā ir baltas smiltis,
[Virsū skaidrais ūdeniņš.]

Piedziedājums.

- [5.] Zobins grieza baltu smilkti,
Udens skalo kumeliņ'.

Piedziedājums.

6. Uz akmiņa malku cirtu,
Strautā kūru uguntiņu.

Piedziedājums.

7. Lai sildāsi tie ļautiņi,
Kas man laba nevēlēja.

Piedziedājums.

8. Sildies mana sievas (vīra) māte,
Tu man laba nevēlēj'.

Piedziedājums.

9. Redzi manu augumiņu
Zem zaļāmi velēnām.

Piedziedājums.

Neierobežotam dalībnieku skaitam

A I SĀKUMA STĀVOKLIS

Rotaļnieki izveido dārziņu. Daži dalībnieki nostājas dārziņa vidū (71. att.).

A I NORISE DIVOS GĀJIENOS

(Z 739, 2004; Z — 4)

Pirmais gājiens

1. pants. Rotaļnieki dārziņā iet dejas ceļa virzienā, bet vidējie rotaļnieki — dejas ceļam pretējā virzienā. Atbilstoši mūzikas ritmam, dziedot panta *1. rindu*, visi rotaļnieki pārmaiņus izpilda tecību soli un trīsoli, bet, dziedot *2. rindu*, — trīsoli un tecību soli.

Otrais gājiens

Piedziedājums. Vidējie rotaļnieki uzlūdz partneres (partnerus) no dārziņa un, dziedot piedziedājuma *1. rindu*, satvērušies ar tām (tiem) vai nu labajos elkoņos, vai sasveicināšanās satvērienā, griežas apkārt uz vietas skrējiena vai palēciena soli.

Dziedot *2. rindu*, partneri maina rokas un griežas uz otru pusi.

Piedziedājuma beigās vidējie rotaļnieki atvadās no uzlūgtajiem partneriem, kas paliek vidū, un nostājas dārziņā.

o Dziedot nākošos pantus ar piedziedājumu, rotaļas dalībnieki atkārtoti pirmo un otro gājienu.

Varianti

Otrais gājiens

Rotaļnieki visu laiku griežas labajos elkoņos (Z 3, 2067).

Piedziedājumu dzied 12 taktis, t. i., 1. un 2. rindu dzied trīs reizes. Dziedot piedziedājumu, rotaļas dalībnieki, satvērušies labajos un kreisa-

jos elkoņos, četras taktis griežas apkārt uz vietas ar skrējiena soļiem, četras taktis — ar gājiena soļiem, bet pēc tam vēlreiz četras — ar skrējiena soļiem (K 1960, 699).

Dziedot piedziedājuma 1. rindu, pāri tecīņu solī griežas labajos elkoņos, bet, dziedot 2. rindu, — kreisajos elkoņos. Atkārtojot 1. rindu, pāri griežas, satvērušies augšup pacelto labo roku vijas sasveicināšanās satvērienā, bet, dziedot vēlreiz 2. rindu, griežas uz otru pusi kreiso roku vijas sasveicināšanās satvērienā (K 1895, 5687).

Neierobežotam pāru skaitam

A II SĀKUMA STĀVOKLIS

Rotaļnieki pa pāriem izveido dārziņu (70. att.).

A II NORISE DIVOS GĀJIENOS

(Z 1960, 214; Z — 2)

Pirmais gājiens

1. pants. Rotaļas dalībnieki dārziņā, dziedot 1. rindu, iet vai nu dejas ceļam pretējā virzienā, vai dejas ceļa virzienā un šūpo rokas.

Dziedot panta 2. rindu, rotaļnieki dārziņā maina virzienu.

Otrais gājiens

Piedziedājums. Rotaļnieki, aptvērušies pa pāriem slēgtajā vidukļa un plecu aptvērienā, dejo apaļo polku vai polkas solī griežas apkārt uz vietas.

o Dziedot nākošos pantus ar piedziedājumu, rotaļas dalībnieki atkārtoti pirmo un otro gājienu.

Variants

Pirmais gājiens

Rotaļnieki dārziņā vai aplī iet, rokas nešūpojot (Z 3, 2452).

B VARIANTU GRUPA

Melodija Z Bb 46, 393

Teksts Z Bb 46, 393; pēc 1. panta dzied A variantu grupas dziesmas tekstu

Mēreni

Strauja, strauja u-pe te-cēj', Strauja, strauja u-pe te-cēj'

Gar brā-lī-ša namdurvī-mi, Gar brā-lī-ša namdur-vīm.

Neierobežotam dalībnieku skaitam

B I SAKUMA STAVOKLIS

Rotaļnieki izveido dārziņu. Daži dalībnieki nostājas dārziņa vidū.

B I NORISE DIVOS GĀJIENOS

(L 1945, 4195; V — 2; L — 2; Z — 3)

Pirmais gājiens

1. panta 1. rinda. Rotaļnieki dārziņā iet dejas ceļa virzienā, bet vidējie rotaļnieki — dejas ceļam pretējā virzienā.

Otrais gājiens

1. panta 2. rinda. Vidējie rotaļnieki uzlūdz partnerus no dārziņa un, satvērušies ar tiem elkoņu satvērienā, griežas apkārt uz vietas. Panta beigās vidējie rotaļnieki atvadās no uzlūgtajiem partneriem, kas paliek vidū, un nostājas dārziņā.

o Dziedot nākošos pantus, atkārto pirmo un otro gājienu.

Varianti

Malējie dalībnieki sēž, izvietojušies aplī (L 1945, 4195).

Atbilstoši mūzikas ritmam visi rotaļnieki 1. taktī izpilda divus lielus soļus un divus mazus soliņus, bet 2. taktī — divus mazus soliņus un divus

lielus soļus. 1. taktī akcentē pirmo lielo soli, bet 2. taktī — pirmo mazo soli, tālab abu taktu soļu kombinācijas ir atšķirīgas, t. i., nedrīkst saplūst vienas takts beigas ar otras takts sākumu (Z/K 1955, 17023).

Otrais gājiens

Rotaļnieki dārziņa vidū satveras pa pāriem slēgtajā liekto pirkstgalu satvērienā un sīkā pievilciena (galopa) solī strauji griežas apkārt uz vienas dejas ceļam pretējā virzienā, t. i., pa kreisi (V 1960, 125).

Atkārtojot 1. panta 2. rindu, vidējie rotaļnieki negaidīti sasiņ plaukstas. Rotaļas dalībniekus dārziņā, kuri neapstājas, bet turpina dziedāt («ilgāk velk dziesmu»), liek vidū, bet plaukstu sitēji nostājas viņu vietā dārziņā (L 90, 788 u. c.).

Vidējie rotaļnieki izveido dārziņu un dodas pretējā virzienā nekā rotaļnieki ārējā dārziņā (L 1950, 4506).

Rotaļnieki izpilda trīssoli vai arī valša soli (L, V).

B II SĀKUMA STĀVOKLIS

Rotaļnieki kolonā pa vienam, nostājušies ar sejām dejas ceļa virzienā, izveido apli (75. att.).

B II NORISE ČETROS GĀJIENOS BĒRNIEM

(V 1900, 166)

Dzied četrus pantus

Pirmais gājiens

1. pants. Rotaļnieki iet dejas ceļa virzienā un «vēcina ar rokām» (ceļ augšā labo roku un vienlaikus laiž lejā kreiso roku, tad laiž lejā labo roku, ceļ augšā kreiso roku utt.).

Otrais gājiens

2. pants. Rotaļnieki pārmaiņus izpilda četrus tecīņu soliņus uz priekšu un divus atmuguriski atpakaļ. Rokas nolaistas vai ieliktas sānos.

Trešais gājiens

3. pants. Rotaļnieki iet, atdarinādami kumeļa soļošanu — augstu cilādami ceļi liektas kājas.

Ceturtais gājiens

5. pants. Rotaļnieki, turpinādami augstu cilāt kājas, apļveidā vēzē rokas pulksteņa rādītāja (sauļes) virzienā un tādējādi atdarina zobena cirtienus.

Variants

Latgalē un Vidzemē sastopami norises veidi, kur dalībnieki pantomīmiski attēlo dziesmas tekstu (V 1959, 8 u. c.).

Neierobežotam pāru skaitam

B III SĀKUMA STĀVOKLIS

Rotaļas dalībnieki pa pāriem izveido dārziņu (70. att.).

B III NORISE DIVOS GĀJIENOS

(K 1960, 615)

Pirmais gājiens

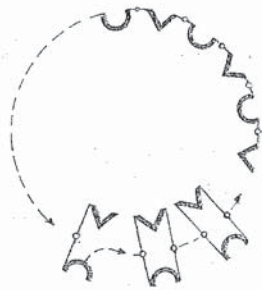
1. pants. Rotaļnieki dārziņā iet dejas ceļa virzienā.

Otrais gājiens

2.—8. pants. Pirmajā pāri partneri, nostājušies viens pret otru (puisis ar muguru pret dārziņa centru), paceļ uz augšu slēgtajā satvērienā sadotās rokas un izlaiž zem paceltajām rokām pārējos pārus (195. att.). Katrs nākošais pāris, izlīdis caur tuneli un nostājies tuneļa galā, izpilda sīku sānisku pielicienu vai sānisku tecību solīti dejas ceļam pretējā virzienā un iesaistās tuneļa veidošanā. Kad pēdējais pāris iesaistījies tuneļa veidošanā, pirmais pāris, izejot caur tuneli, sāk no jauna veidot dārziņu (sk. 196. att. pārtrauktās līnijas).

195. att.

196. att.

B IV SĀKUMA STĀVOKLIS

Partneri stāv viens pret otru (puišis ar muguru pret dārziņa centru), satvērušies slēgtajā satvērienā (84. att.).

B IV NORISE ČETROS GĀJIENOS

(Z 1955, 105)

Pirmais gājiens

1. *panta 1. rinda.* Pāri ar sānsoli un pievilciena soli iet dejas ceļa virzienā. Rokas šūpo uz priekšu un atpakaļ.

Otrais gājiens

1. *panta 2. rinda.* Pāri skrējiena soli griežas labajos elkoņos. Panta beigās partneri nostājas blakus ar sejām dejas ceļa virzienā.

Trešais gājiens

2. *panta 1. rinda.* Pāri, satvērušies krustiskajā satvērienā, iet dejas ceļa virzienā.

Ceturtais gājiens

2. *panta 2. rinda.* Izpilda otrā gājiena darbību — griešanos. Panta beigās rotaļnieki nostājas sākuma stāvoklī.

o Dziedot nākošos divus pantus, rotaļas dalībnieki atkārtoti visus četrus gājienus.

B V SĀKUMA STĀVOKLIS

Rotaļnieki nostājas gatvē — puīšu virkne izkārtojas pretī meitu virknei (101. att.).

B V NORISE VIENĀ GĀJIENĀ

(K 1955, 7026; V — 1)

1. *pants.* Dziedot 1. *rindu*, puīšu virkne iet pie meitu virknes un atmuguriski kāpjas atpakaļ.

Dziedot *panta 2. rindu*, meitu virkne iet pie puīšu virknes un atmuguriski kāpjas atpakaļ.

o Dziedot nākošos pantus, rotaļnieki atkārtoti to pašu darbību, kādu izpildīja, dziedot 1. pantu.

Variants

Katra rotaļnieku vienrindas līnija, ejot pie otras un atkāpjoties atpakaļ, pantomīmiski attēlo dziesmas tekstu (V 1959, 8).

C VARIANTU GRUPA

Melodija K 1935, 8515

Teksts K 1935, 8515

Dzīvi

Strauja, strauja upe te- cēj'; Strauja, strauja upe te- cēj'

Gar brā- lī- ša namdurvī- mi, Gar brā- lī- ša namdurvīm.

1. Strauja, strauja upe tecēj' Gar brālīša namdurvīmi.	10. Sol', brālīti, vienu simtu, Vairo manu vainadziņu!
2. Noliecosi, nodzērosi Straujas upes ūdenīšu.	11. Sasolīju vienu simtu, Ne galviņu nepagrieza.
3. Atskrien zaļa līdaciņa, Norauj manu vainadziņu.	12. Sol', brālīti, otru simtu, Vairo manu vainadziņu!
4. Nem, brālīti, oša laivu, Dzenies manu vainadziņu!	13. Sasolīju otru simtu, Tad galviņu pakratīja.
5. Oša laiva strauji teke, Tā nogrima dībenā.	14. Sol', brālīti, trešo simtu, Vairo manu vainadziņu!
6. Jem, brālīti, liepu laivu, Dzenies manu vainadziņu!	15. Sasolīju trešo simtu, Tad vārdiņu izsacīja:
7. Liepu laiva viegli teke, Tā noķēra vainadziņu.	16. Lai nāk pati valkātāja, Man cimdiņu adītāja!
8. Kur, brālīti, sadzenāji Manu spangu vainadziņu?	17. Man cimdiņu adītāja, Man vietīņu taisītāja.
9. Viņpus jūras leišmalē, Leišu puiša klētītē.	18. Man vietīņu taisītāja, Man blakām gulētāja.

C SĀKUMA STĀVOKLIS

Rotaļnieki izveido divus koncentriskus dārziņus. Vienā dārziņā meitas, otrā — atbilstošs skaits puisi (72. att.).

C NORISE TRIJOS GĀJIENOS

(K/Z 1955, 17084)

Pirmais gājiens

1. *pants.* Rotaļas dalībnieki ārējā dārziņā iet dejas ceļa virzienā, bet iekšējā dārziņā — dejas ceļam pretējā virzienā. Dziedot 1. *rindu*, rotaļnieki atbilstoši mūzikas ritmam pārmaiņus izpilda gājiena soli un trīssoli vai valša soli, bet, dziedot 2. *rindu*, — trīssoli vai valša soli un gājiena soli.

Otrais gājiens

2. *pants.* Rotaļnieki iekšējā dārziņā, pacelot sadotās rokas, atkāpjas atmuguriski uz ārpusi un ielaiž vidū ārējā dārziņa rotaļniekus. Ārējā dārziņa rotaļnieki, iegājuši vidū, no jauna satveras rokās. Rotaļas dalībnieki ārējā dārziņā iet dejas ceļa virzienā, bet iekšējā — dejas ceļam pretējā virzienā.

Trešais gājiens

3. *pants.* Rotaļnieki iekšējā dārziņā, pagriezušies pret rotaļas dalībniekiem ārējā dārziņā, tver tuvāko pretimstāvošo rotaļnieku. Partneri, satvērušies slēgtajā satvērienā vai aptvērienā, griežas apkārt uz vietas. Rotaļniekam, kas pēdējais satver partneri, jādod ķīla. Panta beigās rotaļnieki, kas sākumā bija iekšējā dārziņā, atkal nostājas iekšējā dārziņā, bet tie, kas rotaļas sākumā bija ārējā dārziņā, no jauna izveido ārējo dārziņu.

o Dziedot nākošos trīs pantus, rotaļas dalībnieki atkārto visu triju gājienu norisi.